Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 8. i 22. każdego miesiąca w objętości arkusza.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Nr. 16. Dnia 22. Sierpnia 1881. **VIII. rocznik.**

W sprawie eskontu weksli w stowarzyszeniach zaliczkowych.

(Referat przedłożony Radzie Nadzorczéj Towarzystwa wzajemnego kredytu we Lwowie).

W skutek paru odosobnionych wypadków, w których członkowie stowarzyszenia żądali udzielenia im kredytu na podstawie weksli akceptowanych im z powodu transakcyi ze swemi klientami dokonanych (portfelu) toczyła się w łonie dyrekcyi dyskusya nad eskontowaniem weksli członków. Gdy jednak jednomyślna nie została osiągniętą zgoda, zapatrywania się dzieliły, a nawet podniesioną została wątpliwość, ażali Tow. wzaj. kredytu we Lwowie jest uprawnionem na mocy statutów swoich do eskontowania weksli, przedstawiających już pewną dokonaną transakcyą, a nie sporządzonych jedynie w celu uzyskania pożyczki, przeto postanowiła Dyrekcya rzecz tę w celu uzyskania wskazówki i dyrektywy przedłożyć Radzie nadzorczéj do rozstrzygnięcia.

Według statutu obowiązującego „zadaniem Towarzystwa jest za pomocą wspólnego kredytu dostarczać członkom swoim na umiarkowany procent gotowych pieniędzy potrzebnych im do obrotu“ czyli innemi słowy: zadaniem stowarzyszenia jest dostarczać członkom swoim potrzebnego im kredytu ruchomego.

Tłómaczenie takie uzyskuje poparcie w brzmieniu §. 35. lit. *e)* jakotéż §. 37. lit. *e)* i *f)*, w których statut pomimo, że w §. 57. traktującym o prawach członków orzeka, iż członkowie mają prawo ....„*b)* pobiérać z kasy stowarzyszenia pożyczki, o ile zapasy gotowych pieniędzy wystarczają“ i pomimo przepisów §§. 66—71., zawiérających „porządek udzielania pożyczek“, wyraźnie orzeka, iż „do ustanowienia wysokości procentów i prowizyi od udzielanego kredytu“ potrzebném jest przyzwolenie Rady nadzorczéj (§. 35. lit. *e)*, zaś „otwarcie kredytu w rachunku bieżącym“ jakotéż „ustanowienie wysokości kredytu dla każdego członka“ wymaga uchwały wspólnie powziętéj przez Radę nadzorczą wraz z dyrekcyą (§. 37. lit. *e)* i *f)*).

Skoro zatém pomimo osobnego rozdziału, określającego „porządek udzielania pożyczek“ statut mówi także o udzielaniu kredytu w ogóle, a nadto specyalnie wspomina o kredycie w rachunku bieżącym, to nie ścieśnia on pojęcia kredytu wyłącznie do formy, jaką przedstawia się udzielanie pożyczek za poręką, ale pragnie zaspakajać wszelkie usprawiedliwione potrzeby kredytu członków swoich, a nie wyklucza żadnéj formy.

W przekonaniu tém wzmianka o kredycie w rachunku bieżącym tylko utwierdzić może, forma ta bowiem kredytu, która wymaga nie tylko ze strony członków pewnego stopnia rozwoju swego przemysłu, ale przesądza zarazem pewien stopień rozwoju stosunków stowarzyszenia i postawienia go na stopie bankowéj — wiadomo bowiem, iż udzielanie kredytu w rachunku bieżącym wymaga po kierownikach zakładu znacznéj rutyny i biegłości bankowéj.

Skoro zatém statut wyraźnie wspomina o formie kredytu najtrudniejszéj do urzeczywistnienia, to naturalnym wynikiem nasuwać się musi przypuszczenie, że i łatwiejsze sposoby nie powinny być wykluczone, a eskont weksli należy bezwzględnie do form kredytu łatwiejszych.

Podnoszono wprawdzie wśród dyskusyi w łonie dyrekcyi zarzut, iż eskontowanie weksli członków (portfelu) nie jest udzielaniem kredytu członkom, ale osobom trzecim po za stowarzyszeniem stojącym i to podobno byłoby najważniejszym zarzutem, gdyby można udowodnić, że eskontowanie portfelu nie jest kredytem udzielonym podającemu do eskontu portfel, ale tym, którzy na portfel członka się złożyli.

Na to istnieją odpowiedzi dwie. Jedną daje statut sam w §. 1., który stawia jako zadanie stowarzyszenia dostarczanie członkom gotowych pieniędzy potrzebnych im do obrotu. Otóż właśnie według

wszelkiego przypuszczenia, obrót ich skłonił ich do tego, że byli zmuszeni w transakcyach swoich załatwić interes na kredyt, a dalszy obrót nakłania ich do eskontowania stąd powstałéj pretensyi, iżby kapitał, jaki zmuszeni byli kredytować, zastąpić innym.

Stowarzyszenie zatém eskontując pretensyą wekslową członka, przychodzi kredytem w pomoc właśnie temuż członkowi, aby mu w ten sposób umożebnić dalsze prowadzenie swego przemysłu. Bo skoro członek znalazł się już w potrzebie uzupełnienia swego kapitału obrotowego, to w razie, jeśli stowarzyszenie odmówi eskontu wekslu z portfelu, a członek koniecznie zechce zaczerpnąć kredytu w naszém stowarzyszeniu, to na wszelki wypadek uzyskać go potrafi zapomocą wyszukania odpowiedniego poręczyciela.

Drugą odpowiedź dają wyroki najwyższych trybunałów austryackiego i pruskiego. W Prusach mianowicie stowarzyszenia zaliczkowe, które kredytu tylko członkom swoim udzielają, są od dawien dawna wolne od obowiązku opłacania podatków. W Austryi również była chwila, że władze skarbowe uznawały wolność podatkową takich stowarzyszeń.

W obu atoli krajach fiskalizm dybał, aby tę lub ową instytucyą podciągnąć pod obowiązek opłaty podatków. Powód ku temu wynalazł w eskoncie portfelu członków, twierdząc, iż to nie jest udzielaniem kredytu członkom, ale osobom trzecim. Stowarzyszenia nie zadawalniały się jednak rozstrzygnięciem instancyi skarbowych, ale spowodowały orzeczenia najwyższych trybunałów, które z podziwienia godną jednozgodnością tak w Austryi, jakotéż i w Prusach rozstrzygały na korzyść stowarzyszeń.

Eskontowanie portfelu członków jest tedy formą kredytu im udzielanego, a zachodzi może jedynie pytanie, czy jest ono praktyczném dla stowarzyszeń jakotéż z korzyścią dla członków połączoném.

W téj mierze nie podobna negatywnéj dać odpowiedzi. Że eskontowanie portfelu jest praktyczném, wypływa z téj okoliczności, iż udziela się tu kredytu na podstawie już dokonanéj transakcyi. W e k s e l t a k i z a t é m p r z e d ł o ż o n y d o e s k o n t u p r z e d s t a w i a s a m w s o b i e p e w n e g o r o d z a j u h i p o t e k ę, p o d c z a s g d y w e k s e l p o ż y c z k o w y o p i é r a s i ę w y ł ą c z n i e t y l k o n a d o b r é j w i e r z e.

Co do korzyści ze strony członka, to są one niezaprzeczone, boć każdy to wié z doświadczenia, ile nieraz sprawia trudności wyszukanie odpowiedniego poręczyciela z jednéj, a z drugiéj strony wymaga ono zazwyczaj odwzajemnienia się, które częstokroć na straty naraża.

I stowarzyszenie jednak ma tu korzyści. Przy wekslach pożyczkowych mianowicie wielką odgrywa rolę kwestya żądania prolongaty, tak dalece, że na sto wypadków zaledwie parę lub kilku bez takowéj się obędzie. Przeciwnie przy eskoncie portfelu prolongacya w ogóle odpada. Pominąć można na teraz korzyść dalszą w tém, iż usuwa to w wypadku reeskontowania takiego wekslu np. w Banku austro-węg. potrzebę gromadzenia na terminie zapadłości jego gotówki, gdyż z reguły weksel taki bywa w całości wykupionym przez akceptanta. Natomiast podnieść należy okoliczność, iż stowarzyszenie dokonywa rzeczywiście szybkich obrotów i lokuje fundusze mu powierzone na krótkie termina tak, jak je na krótkie termina otrzymuje. E s k o n t o w a n i e w e k s l i u s u w a z a t é m n i e b e z p i e c z e ń s t w o, w j a k i é m s t o w a r z y s z e n i e z n a l e ś ć s i ę m o ż e p r z y w e k s l a c h p o ż y c z k o w y c h w r a z i e w i ę k s z y c h w y p o w i e d z e ń k a p i t a ł ó w, w k s z t a ł c i e w k ł a d e k o s z c z ę d n o ś c i l o k o w a n y c h.

Obecnie przy pożyczkowych wekslach wpływa do kasy stowarzyszenia w terminach spłaty zazwyczaj tylko 10% nominalnéj ich wartości, a to utrudnia nagromadzenie gotówki na wypadek jéj potrzeby, gdyż jakkolwiek członek przygotowanym być powinien, iż stowarzyszenie, uprawnione do tego, odmówić może prolongaty, to jednak z drugiéj strony i stowarzyszenie wié, iż w razie odmowy prolongaty w niemały wprawiłoby członka ambaras, a zmuszenie go do spłaty zwłaszcza w chwili przesilenia finansowego stać się może powodem jego ruiny.

Eskontowanie portfelu to złe usuwa, a dlatego również nadaje się do operacyi naszego stowarzyszenia.

Obok tego eskontowanie portfelu umożliwia rozpoznanie stosunków kredytowych członka, możność rozpatrzenia się w jego klienteli — wykaże bowiem, o ile interesa, jakie zawiera, są pewne lub zgniłe.

Rozchodzić się zatem może jedynie o to, w jakich granicach ma się odbywać eskont portfelu i o sposób takowego. Na to statut daje wskazówki, które przeto tylko zastosować należy*).

Zgłaszający się z chęcią przystąpienia obowiązanym jest zarazem wymienić wysokość kredytu, do jakiéj ewentualnie czerpać zamierza (§. 50), która to wysokość zawisła ostatecznie od uchwały dyrekcyi wraz z radą nadzorczą (§. 37. lit. *f*). Otóż wysokość kredytu członkowi w ten sposób przyznanego stanowić powinna granice, w których eskont odbywać się może.

Z tego nie wypływa jednak, iżby dyrekcya miała być obowiązaną każdemu członkowi w granicach przyznanego nam kredytu (listy kredytowéj) każdy weksel eskontować. Przeciwnie, dyrekcya obowiązaną jest

*) Ustęp następujący a mianowicie co do żądania otwarcia pewnéj wysokości kredytu, odnosi się tylko do „Tow. wzaj. kredytu we Lwowie". Reszta stowarzyszeń natomiast ma w statutach swoich postanowienie co do ustanawiania t. z. listy kredytowéj, które tu dadzą się zastosować.

każdy weksel od wypadku do wypadku badać i w takim tylko razie eskontować, jeśli uzna podpisy na wekslu zamieszczone, za wystarczające, tak jak to czyni z ocenieniem poręczycieli przy zwykłych żądaniach o pożyczkę. Stowarzyszenie bowiem udzielając członkowi kredytu na jego portfel, wszelkie podpisy na wekslach zamieszczone, nie może inaczéj uważać, jak za poręczycieli kredytu członkowi udzielonego.

Przy wprowadzeniu eskontu weksli dla członków zasługuje na uwagę także kwestya wpłaty wkładek na udziały *).

Według statutów naszych członek jest obowiązanym na udział wpłacać po 1 zł. miesięcznie, a nadto, póki udział nie osiągnie normalnéj swéj wysokości, dyrekcya przy udzielaniu pożyczek strącać ma 5% tychże na rzecz udziałów (§. 59). Ponieważ ostatecznie niemasz egzekutywy na ściąganie wkładek miesięcznych na udziały, przeto też dzieje się, iż wpływy na udziały powstają w przeważnéj części tylko za pomocą owych 5procentowych strącań z pożyczek. W skutek tego wpływy na udziały są powolne, bo jakkolwiek przy każdéj prolongacyi jest możność, że się tak wyrażę, poduszenia członka, to jednak w bardzo licznych wypadkach pewne uwzględnienia są nieuniknione.

Przy eskoncie weksli zaś członkowie od wpłat na udziały uchylić się nie mogą, a że eskont sprowadza sam z sobą szybkie i częste transakcye, przeto też i członkowie zmuszeni będą tém szybciéj uzupełniać udziały, których wysokość zwłaszcza naszego stowarzyszenia, na ograniczonéj opartego poręce, wpływa na kredyt zewnętrzny.

Z powodów powyższych Rada nadzorcza uchwalić raczy:

1. Eskontowanie weksli (portfelu) przez członków przedstawianych i ich żyrem zaopatrzonych nie leży po za zakresem działania naszego stowarzyszenia;

2. Dyrekcya może przeto weksle przez członków przedkładane, eskontować w granicach kredytu każdemu członkowi z osobna przyznanego, z zachowaniem atoli wszelkich ostrożności co do bezpieczeństwa przedstawionego w podpisach, na wekslach umieszczonych;

3. Dyrekcya powinna wymagać od członków korzystających z eskontu weksli (portfelu), aby jak najprędzéj swe udziały do normalnéj wysokości uzupełnili.

Całkiem coś nowego
z dziedziny opieki rządowéj nad stowarzyszeniami.

Znane są czytelnikom naszym całkiem wyjątkowe w Austryi zapatrywania c. k. sądu obwodowego w Złoczowie na prawo przyjmowania wkładek oszczędności przez stowarzyszenia, a względnie co do potrzeby uzyskania ku temu koncesyi w myśl §. 92. ustawy z 9. kwietnia 1873.

Obecnie mamy zarejestrować coś zupełnie nowego na tém polu.

Zawiązało się w Stryju stowarzyszenie pod firmą *Spar- & Credit-Verein*, którego statut c. k. sąd obwodowy w Samborze uchwałą z dnia 24. maja br. l. 6.313. zarejestrował. Dyrekcya stowarzyszenia po zarejestrowaniu firmy przedłożyła w myśl §. 35. ustawy z 9. kwietnia 1873. odpis statutu c. k. namiestnictwu za pośrednictwem c. k. stryjskiego starostwa.

Dotąd w duchu ustawy władza polityczna żadnéj nie dawała odpowiedzi na takie przedłożenia statutu, gdyż nie ma prawa ani zmieniać dotyczącéj uchwały sądowéj, ani téż zatwierdzać lub odmawiać zatwierdzania statutu.

W tym wypadku postąpiono inaczéj, a dyrektor rzeczonego stowarzyszenia otrzymał następujący intymat:

„L. 9712. W myśl reskryptu w. c. k. namiestnictwa z 20. lipca 1881. L. 38.903, wzywa się pana do bezzwłocznego przedłożenia oryginału, lub wierzytelnego odpisu uchwały sądowéj, mocą któréj „Spar- & Credit-Verein“ w myśl §. 3. ust. 3. ustawy z 9. kwietnia 1873. Nr. 70. d. p. p. do rejestru stowarzyszeń wpisanym został.

„Równocześnie zaznacza się, że wzmiankowane w §. 8. statutów przyjmowanie wkładek oszczędności, musi być ograniczone tylko do członków stowarzyszenia, w przeciwnym bowiem razie w myśl §. 92. powołanéj ustawy przedsiębiorstwo to musiałoby być zaliczone do kategoryi, wymagającéj osobnéj koncesyi. Stryj, dnia 30. lipca 1881. C. k. starosta Lewicki w. r.“

Co do uprawnienia stowarzyszeń zaliczkowych do przyjmowania wkładek oszczędności — już niejednokrotnie rzecz wyłuszczyliśmy. Jeżeli jednak sędzia (jak wypadek był w Złoczowie) ma wszelką wolność pojmowania, względnie interpretowania ustaw, przeciw czemu jedynie w drodze instancyi strony występywać mogą, to władza polityczna musi się trzymać ściśle rozporządzeń władz wyższych. C. k. namiestnictwo lwowskie widocznie zapomniało o istnieniu rozporządzenia c. k. ministerstwa spraw wewnętrznych z 28. lutego 1874. l. 2779. z którego dotyczący ustęp dla użytku władzy powtarzamy:

„Gdy zaś ustawa o stowarzyszeniach z 26. listopada 1852. nie ma zastosowania do stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, zawiązywanych na podstawie ustawy z 9. kwietnia 1873. l. 70. D. u. p. w myśl §. 90. téj ustawy, przeto wydawanie książeczek oszczędności opiéwających na imię, nie może być uważane, jako takie przedsiębiorstwo, do prowadzenia którego wymaganą jest koncesya rządu według §. 92. ustawy z 9. kwietnia 1873., a przeto rozporządzenie ministeryalne z dnia 7. września 1865. l. 14.753, traci moc obowiązującą, ponieważ stowarzyszenia, których celem jest podniesienie zarobku i gospodarstwa swych człon-

*) Następujący ustęp ma zastosowanie wyłącznie tylko do „Towarzystwa wzajemnego kredytu we Lwowie“.

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych za miesiąc Lipiec 1881.

Stan bierny

Tow. zaliczkowe w	Udziały z końcem miesiąca zł.	ct	Fundusz rezerwowy z końcem miesiąca zł.	ct	Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Włożono w ciągu miesiąca zł.	ct	Wyjęto w ciągu miesiąca zł.	ct	Stan z końcem miesiąca zł.	ct	Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Zaciągnięte w ciągu miesiąca zł.	ct	Spłacone w ciągu miesiąca zł.	ct	Stan z końcem miesiąca zł.	ct
Bełzie	1868	40	176	60	6342	46	496	.	110	27	6728	19	3000	.	.	.	.	.	3000	.
Białéj	10110	30	1561	04	29873	57	1567	30	1889	69	29551	18	3500	.	1460	.	.	.	6760	.
Bialsko-Bielskie	8562	93	542	68	30189	92	4454	40	5590	.	29054	22	34581	44	9962	96	9183	97	35360	43
Birczy	6688	07	947	54	5891	37	1041	34	753	90	6178	81	24910	.	2995	.	2960	.	24945	.
Bóbrce	3283	95	881	25	8947	56	367	13	531	24	8783	45	6540	.	2300	.	1780	.	7060	.
Bochni	9555	51	900	42	9685	75	20	.	704	.	9001	75	13040	.	5550	.	340	.	18250	.
Bołszowcach	1036	.	148	.	274	.	5	59	.	.	279	59	4100	.	1000	.	.	.	5100	.
Busku	4230	32	1702	15	2480	14	460	.	75	.	2865	14	5412	05	1000	.	1000	.	5412	05
Busku, kredyt.	49618	98	3288	05	19216	08	1952	50	1927	.	19241	58	16989	.	3971	.	3526	.	17434	.
Brodach	16453	90	2090	38	18534	30	7408	97	4027	33	21915	94	.	.	.	.	.	.	.	.
Cieszanowie	19823	25	1179	10	25957	70	996	35	317	52	26636	53	1500	.	.	.	.	.	1500	.
Dąbrowéj	42312	92	11450	95	.	.	.	.	.	.	.	.	163384	35	7822	57	4061	60	167145	32
Delatynie	10992	14	934	07	7039	39	35	50	10	39	7064	50	10600	.	3900	.	3700	.	10800	.
Dobromilu	6301	27	271	69	3140	52	960	.	227	.	3873	52	2250	.	.	.	300	.	1950	.
Drohobyczu	16565	38	3301	94	41176	74	1579	24	2872	06	39883	92	30361	34	4497	.	3580	.	31278	34
Glinianach	24866	77	4399	16	89587	22	4688	20	4930	10	89345	40	13180	.	4260	.	.	.	17440	.
Gorlicach	56163	85	7117	42	132059	53	5161	65	7453	60	129767	58	37967	97	14430	.	10553	44	41844	53
Jarosławiu	24431	07	3629	66	36372	81	3729	84	3159	71	36942	31	21043	02	.	.	7	.	21036	02
Jaryczowie now.	395	28	155	75	167	68	12	.	.	.	179	68	1400	.	.	.	100	.	1300	.
„ Tow. kred.	14077	19	761	32	4943	.	2575	.	2373	.	5145	.	7399	.	4420	.	2990	.	8829	.
Jaworowie	2050	.	92	.	2425	.	789	65	.	.	3214	.	2000	.	500	.	2000	.	500	.
Jordanowie	1040	80	227	90	8976	91	1170	.	59	74	10087	17	.	.	.	.	.	.	.	.
Kałuszu	7759	04	594	79	4072	73	1539	87	20	.	5592	60	15550	.	.	.	150	.	15400	.
Kańczudze	1562	40	117	.	700	.	16	29	.	.	716	29	4600	.	.	.	300	.	4300	.
Kolbuszowéj	3212	50	629	.	4442	65	320	.	140	.	4622	65	4000	.	.	.	200	.	3800	.
Komarnie	8064	61	1379	97	30618	11	741	51	1320	.	30039	61	3500	.	.	.	.	.	3500	.
Krakowcu	1948	73	226	36	1590	27	112	13	5	.	1697	40	3500	.	.	.	.	.	3500	.
Krościenku	1360	76	95	.	3252	67	328	.	530	.	3050	67	800	.	.	.	.	.	800	.
Krynicy	1679	10	162	.	9976	94	382	34	80	.	10279	28	.	.	.	.	.	.	.	.
Kulikowie	1953	50	290	.	2492	11	46	.	200	.	2338	11	10030	.	.	.	90	.	9940	.
Limanowéj	27142	27	1835	36	18571	.	7557	15	3299	99	22828	87	42398	07	13516	90	13074	66	42840	31
Lwów, Tow. zal.	127370	69	12800	43	376077	31	107725	51	66624	71	417178	11	49590	85	.	.	22675	.	26915	85
„ wz. kredytu	7079	18	517	99	14370	05	2368	50	3252	17	13486	38	18948	.	15580	.	8420	.	26108	.
„ urzęd. poczt.	19697	30	725	82	6503	56	849	60	846	17	6506	99	10400	.	1000	.	900	.	10500	.
Łańcucie	24597	31	12378	10	108117	58	10140	35	4964	34	113293	59	47670	60	3000	.	2000	.	48670	60
Makowie	5407	29	1124	77	34794	72	2389	78	949	86	36234	64	3000	.	.	.	2000	.	1000	.
Mariampolu	3235	20	340	26	1826	44	42	83	37	66	1831	61	4000	.	.	.	.	.	4000	.
Mielcu	11005	16	1787	33	42126	49	1004	06	1711	24	41419	31	5500	.	.	.	.	.	5500	.
Milówce	3429	41	488	43	11393	21	656	23	667	78	11381	76	3300	.	.	.	.	.	3300	.
Mościskach	11825	69	5709	12	34781	98	2504	70	2054	20	35242	48	9700	.	1800	.	2100	.	9400	.
Nowym Sączu	28718	75	2646	77	100206	88	11684	21	5366	61	106524	48	26700	.	9900	.	10900	.	25700	.
Oświęcimie	5371	38	473	66	7528	24	929	80	237	.	8221	04	5000	.	.	.	700	.	4300	.
Piłźnie	2813	.	923	35	14125	20	1048	78	733	91	14440	07	6000	.	.	.	500	.	5500	.
Podgórzu	4070	39	522	78	12325	22	11691	18	1876	40	22140	.	11155	.	1220	.	1530	.	10845	.
Radłowie	1182	.	70	.	3074	.	.	.	400	.	2674	.	1500	.	500	.	150	.	1850	.
Radziechowie	14144	97	3394	.	42613	77	1891	24	1476	89	43028	12	13500	.	.	.	3000	.	10500	.
Rohatynie	8966	40	1914	.	30987	03	75	.	929	.	25884	88	10600	.	.	.	1600	.	9000	.
Rozdole	7636	05	1235	40	1326	56	33	.	140	.	1219	56	16484	04	.	.	25	.	16459	04
Rudkach	7544	29	1046	51	25478	59	1536	44	1437	13	25577	90	4000	.	300	.	350	.	3950	.
Sieniawie	2493	12	469	10	12975	48	178	70	47	40	13106	78	8500	.	.	.	3000	.	5500	.
„ kred. miej.	1710	50	211	.	5366	16	515	22	18	25	5863	13	4006	65	1250	.	1250	.	4006	65
Skałacie	1340	18	450	87	58	.	10	.	.	.	68	.	2600	.	.	.	.	.	2600	.
Śniatynie	5357	63	684	80	12441	41	1781	82	1732	65	12490	58	1600	.	.	.	.	.	1600	.
Sokalu	12651	58	1260	62	43505	.	6563	15	4125	34	45943	24	20575	69	.	.	2250	.	18325	69
Stanisławowie	67370	02	11178	42	173398	05	21616	60	18539	30	176475	35	53833	74	14032	65	20323	97	47542	42
„ oddz. zast.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	50443	88	.	.	1800	.	48643	88
Stryju	8479	02	503	77	17005	26	1195	09	661	09	18200	17	6800	.	1000	.	300	.	7500	.
Tarnowie	18065	07	5156	02	62587	11	2113	31	1335	63	63364	79	5800	.	3000	.	.	.	8800	.
Tłumaczu	10755	26	2802	26	33766	38	1725	45	2206	09	33285	74	3709	.	2542	.	2320	.	3931	.
Wykotach	3210	17	346	37	8784	06	83	35	.	.	8867	41	11400	.	.	.	.	.	11400	.
Zakliczynie	4928	45	388	41	4060	78	450	.	21	16	4489	62	10000	.	.	.	200	.	9800	.
Zbarażu	11706	23	2487	24	5140	47	182	82	.	.	5323	29	20122	11	.	.	596	98	19525	13
Złoczowie	11936	91	2023	83	47584	23	2627	54	1570	35	48641	42	2500	.	.	.	.	.	2500	.

Stan czynny

Tow. zaliczkowe w	Saldo odsetek z końcem miesiąca zł.	ct.	Reszta pozycyi stanu biernego z końcem miesiąca zł.	ct.	Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca zł.	ct.	Spłacono w ciągu miesiąca zł.	ct.	Udzielono w ciągu miesiąca zł.	ct	Stan z końcem miesiąca zł.	ct.	Koszta założ. ruchomości i adm. z końcem miesiąca zł.	ct	Reszta pozycyi stanu czynnego z końcem miesiąca zł.	ct.	Gotówka z końcem miesiąca zł.	ct.
Bełzie	897	18	173	11	11625	18	295	88	530	.	11859	30	404	19	283	06	296	92
Białéj	797	62	323	55	40273	85	1844	.	1884	85	40313	85	2020	98	4850	20	1918	66
Bialsko-Bielskie	1983	45	147	38	69994	26	13862	39	14687	71	70819	58	3532	27	548	60	750	64
Birczy	2099	03	977	39	38129	35	5058	.	5527	.	38598	35	1099	36	1454	70	683	43
Bóbrce	754	01	611	92	20374	80	833	48	1177	11	20718	43	464	52	.	.	191	63
Bochni	1171	25	348	29	32138	83	2089	11	6463	.	36512	72	956	11	.	.	1758	39
Bołszowcach	508	31	32	54	5114	.	127	50	1150	.	6264	.	249	16	150	.	263	71
Busku	1002	78	.	.	13063	91	230	84	837	25	13670	32	1124	63	258	94	158	55
Busku, kredyt.	5525	56	45	52	90781	16	5108	29	3312	88	88985	75	3206	74	328	20	2633	.
Brodach	4862	02	.	.	36635	09	7212	50	5119	41	38728	18	.	.	.	.	1699	21
Cieszanowie	1383	80	.	.	48882	83	2466	41	2651	77	49068	19	306	91	299	76	847	82
Dąbrowéj	3220	24	6881	03	207330	25	2535	99	2796	.	207590	26	1459	38	19152	14	2808	68
Delatynie	5159	84	404	.	29141	31	980	84	703	.	28863	47	2643	54	3052	27	796	18
Dobromilu	1141	01	56	55	11537	37	286	79	1901	.	13151	58	251	12	178	70	12	64
Drohobyczu	581	15	715	95	85066	05	10390	40	10447	96	85123	61	1852	01	3488	07	700	69
Glinianach	8924	09	869	.	137831	37	5514	25	10389	.	142706	12	1839	96	502	31	796	03
Gorlicach	.	.	25160	26	204131	52	30449	23	30025	09	203707	36	3453	39	51074	90	1817	99
Jarosławiu	5840	28	1557	10	80675	23	7477	49	8380	.	81577	74	1510	39	241	98	10106	32
Jaryczowie now.	46	09	117	.	2021	17	74	.	.	.	1947	17	201	58	9	.	36	05
„ Tow. kred.	.	.	.	.	27454	66	1936	29	4290	20	29808	57	395	44	.	.	913	37
Jaworowie	264	76	15	92	5875	.	1922	50	1490	.	5442	50	240	47	.	.	454	36
Jordanowie	909	45	.	.	9647	62	122	51	480	.	10005	11	190	18	37	80	1622	39
Kałuszu	192	17	241	24	25051	80	1429	99	1345	.	24966	81	891	34	2976	19	945	50
Kańczudze	515	50	87	27	7112	80	350	99	80	.	6841	81	299	13	18	57	138	95
Kolbuszowéj	818	52	220	76	12561	21	795	.	680	.	12446	21	293	98	290	73	272	51
Komarnie	5269	32	1732	28	49302	78	2056	08	1600	.	48846	70	482	90	508	36	147	83
Krakowcu	615	12	344	01	7073	90	306	20	717	.	7484	70	359	78	486	59	.	55
Krościenku	460	11	13	57	5147	50	500	.	446	.	5093	50	312	35	84	35	268	52
Krynicy	1002	.	18	44	10997	.	514	.	1700	.	12183	.	606	52	82	69	238	61
Kulikowie	804	75	267	01	14235	78	553	55	625	.	14307	23	1027	15	194	96	64	03
Limanowéj	3116	30	995	36	91179	09	2127	77	8862	85	97914	17	645	94	88	43	109	93
Lwów, Tow. zal.	16690	77	389	84	538833	73	117321	55	139405	79	560917	97	12083	32	25613	64	2430	76
„ wz. kredytu	1142	72	.	.	34683	96	9166	71	19681	89	45199	14	1501	21	848	06	785	86
„ urzęd. poczt.	2749	43	8	20	37052	94	4900	89	6941	.	39093	05	996	43	95	96	2	30
Łańcucie	7308	87	6731	46	191107	10	3318	35	10380	.	198168	75	1280	12	7872	48	2699	43
Makowie	3326	39	135	14	45636	89	2656	51	2286	93	45267	31	667	76	666	57	626	67
Mariampolu	399	78	582	48	9889	50	958	.	895	.	9826	50	171	57	343	40	47	86
Mielcu	1816	13	2363	04	58162	34	962	.	2269	34	59469	68	640	37	3481	10	299	82
Milówce	605	28	.	.	17749	64	2268	87	2969	.	18449	77	454	55	64	87	235	69
Mościskach	.	.	500	.	60395	46	4166	55	3865	.	60993	91	429	.	1416	61	737	77
Nowym Sączu	5577	73	1018	17	150916	23	32201	55	36306	15	155020	83	1903	18	10154	40	3107	59
Oświęcimie	973	44	956	05	18462	.	2116	.	2350	.	18696	.	241	.	772	42	586	15
Piłźnie	1150	24	40	16	21668	.	990	.	2203	.	22881	.	871	80	.	.	1114	02
Podgórzu	1582	95	9	84	27661	59	4494	22	6514	.	29682	37	1292	32	30	38	8165	89
Radłowie	210	87	34	58	5530	.	.	.	.	.	5530	.	275	66	.	.	215	79
Radziechowie	1624	66	1131	14	70205	64	5320	46	7003	.	71888	18	1097	45	358	72	478	54
Rohatynie	2354	44	1083	71	39469	47	5167	68	6210	.	40511	79	1371	62	7232	85	87	17
Rozdole	714	54	471	16	26936	75	2436	54	2043	.	26543	21	673	86	131	35	387	33
Rudkach	2943	27	.	.	37925	72	1478	23	1685	.	38132	49	756	83	1156	45	1016	20
Sieniawie	2729	76	540	33	18982	19	1998	64	910	.	17893	55	2315	94	992	52	3637	08
„ kred. miej.	1072	82	80	35	11454	11	1060	50	1410	.	11803	61	322	40	480	60	337	84
Skałacie	260	99	543	72	4224	30	35	.	.	.	4189	30	958	83	80	18	35	45
Śniatynie	787	12	.	.	18988	35	1263	09	2245	.	19970	26	654	97	62	12	232	78
Sokalu	269	47	1436	85	75980	96	1467	16	1034	.	75547	80	730	82	1560	38	2048	45
Stanisławowie	3555	63	4430	18	280637	71	44039	47	41498	.	278096	24	2127	49	15230	40	5433	61
„ oddz. zast.	730	91	423	92	48982	.	6358	.	6168	.	48792	.	.	.	248	04	758	67
Stryju	2524	64	320	39	31636	86	3204	93	6131	.	34562	93	1022	90	985	87	956	29
Tarnowie	32	92	377	39	87268	31	10860	31	13823	.	90231	.	1856	13	2456	65	1252	41
Tłumaczu	2727	87	1615	72	51086	71	3033	96	3755	.	51807	75	2241	31	1022	76	45	97
Wykotach	.	.	.	.	22822	54	207	68	351	.	22965	86	557	25	211	47	48	97
Zakliczynie	707	38	.	.	19066	25	1573	50	1854	.	19346	75	296	78	410	.	260	33
Zbarażu	2245	10	933	48	36130	93	680	10	686	.	36136	83	858	96	5098	02	126	66
Złoczowie	3032	77	813	90	64765	66	2752	88	4900	.	66912	78	802	82	50	.	1183	23

ków za pomocą udzielania kredytu, i przyjmowania wkładek oszczędności od swych członków i osób trzecich, od czasu, gdy ustawa z 9. kwietnia 1873 Nr. 70. D. u. p. z dniem 1. lipca 1873. stała się obowiązującą, podobną czynność mogą wykonywać, tylko w formie stowarzyszenia, ukonstytuowanego według téj ustawy."

Wydaje nam się, że co najmniéj dla władzy politycznéj, sprawa ta jest zupełnie jasną, a rozporządzenie c. k. Namiestnictwa lwowskiego z 20. lipca b. r. l. 38.903. jest zupełnie bezpodstawne, a co ważniejsza, zupełnie bezprawne.

Również nieugruntowaném w ustawie jest żądanie c. k. Namiestnictwa w piérwszym ustępie powyższego rozporządzenia — §. 35. ustawy z 9. kwietnia 1873. nakłada na nas jedynie obowiązek przedłożenia władzy krajowéj za pośrednictwem władzy powiatowéj „odpisu (przedruku) statutu w 8. dni po dokonaném zarejestrowaniu", nie zaś odpisu dotyczącéj uchwały sądowéj, a tém mniéj oryginału lub wierzytelnego téjże odpisu.

Oczywiście, że dotknięte tém rozporządzeniem stowarzyszenie w drodze rekursu (a lepiéj skargi do Ministerstwa), zastrzeże się przeciw podobnemu wdziéraniu się c. k. Namiestnictwa w prawa niezaprzeczenie stowarzyszeniom przyznane — dla nas zaś ten całkiem nowy dowód opieki rządowéj nad stowarzyszeniami niech będzie przestrogą, czego spodziéwać się możemy — jest to dalsze ogniwo w pracy, któréj poprzednim krokiem była ankieta w sprawie kas oszczędności.

Lustracya
Towarzystwa kredytowego w Busku.

Zapowiedzianą w poprzednim numerze lustracyą Towarzystwa kredytowego w Busku odbyłem dnia 15. bm. na podstawie rachunków i inwentarzy, które z polecenia mego po dzień 12. bm. doprowadzone i zestawione zostały.

Bilans surowy rzeczonego Towarzystwa z 12. bm. przedstawia następujące cyfry:

Stan czynny.	Pożyczki		87.420·34½
	Druki		160·—
	Koszta założ. i ruchom.		328·05
	Administracya i płace dyrektorów		2.713·23
	Koszta sądowe		376·63
	Kasa		910·52
	Razem		91.908·77½
Stan bierny.	Udziały		49.622·98
	Wkł. oszczędności		18.458·58
	Długi:		
	Austr. Węg. Bank	12.352·—	
	Zakł. kredytowy	1·800·—	
	G. Bank hip.	572·—	
			14·724·—
	Rezerwa		3.288·05
	Saldo odsetek		5.769·64½
	Reszta dywidendy z 1880.		45·52
	Razem		91.908·77½

Przechodząc poszczególne rachunki i księgi Towarzystwa znalazłem następujący tychże stan:

Z 1. stycznia 1880. pozostało członków	762
w r. 1881. przybyło	104
	866
wystąpiło	35
Zostaje obecnie	831

Deklaracye przystąpienia członków, jakoteż zapowiedziane wystąpienia znalazłem w zupełnym porządku, każde zaopatrzone odnośną uchwałą dyrekcyi, zaciągnięte do ksiąg udziałowych, do protokołu podawczego i złożone w odnośnym fascykule. Jedyny brak stowarzyszeniu osobnéj księgi członków, którą jednak za moją wskazówką zaprowadzić uchwalono.

Wzrost liczby członków w obec ostatnich zajść w stowarzyszeniu jest bardzo pocieszającym objawem i świadczy o niezachwianém zaufaniu członków do Dyrekcyi Towarzystwa.

Z udziałów w r. 1880. w sumie	54.054·63½
wypłacono wypowiedziane w roku zeszłym	12.469·06
pozostało	41.585·57½
przybyło w r. 1881.	8·037·40½
Jest obecnie	49.622·98

i składają się z pojedyńczych pozycyi od 10—2000 zł. Najniższy 10guldenowy udział każdy członek posiadać musi, najwyższy wynosi wprawdzie 4000 zł., ale po nad 2000 zł. nikt dotąd na udział nie wpłacił. Zwróciłem uwagę Zarządu, że maximum udziałów zniżyć należy. Sprawdzone księgi udziałowe z kasową i kontroli na wyrywki wykazały zupełną zgodność odnośnych zapisków. Że zaś próby szkontra były nader liczne, przeto sądzę, że podane cyfry w rachunku udziałowym są zupełnie prawdziwe.

Fundusz rezerwowy wynosił:

z końcem roku 1880.	1.977·49
przybyło w roku 1881.:	
z zysku z roku 1880.	832·18½
z wpisowego	592·—
z niepodzielnéj dywidendy	—·96½
Suma	3.402·64
ubyło zaś jako wypłata z zysku na cel dobroczynny	114·59
Stan obecny tego funduszu	3.288·05

Kapitały obce, o ile pochodzą od publicznych zakładów pieniężnych, wykazuje bilans surowy — natomiast w rachunku „wkładek oszczędności" znajdujemy przy 45 pozycyach sumę . . . 18.458·58
Że zaś według bilansu z r. 1880. było . . . 16.288·07
więc widzimy przybytek 2.170·51

W skutek wiadoméj interpretacyi ustawy przez c. k.

sąd złoczowski, stowarzyszenie to nie wystawia deponentom książeczek oszczędności, ale t. z. karty dłużne *(Darlehensscheine)*, które bliżéj opisaliśmy jeszcze w r. 1879. (Nr. 8. *Związku)*. Ponieważ jednak nie widzę potrzeby, aby w statucie wyraźnie było orzeczoném, że stowarzyszenie ma prawo wydawania książeczek oszczędności — aby na zaciągane przez siebie długi własne, jako potwierdzenie, książeczki wydawało, przeto zdaniem mojém wolno każdemu towarzystwu zaciągać u szerokiéj publiczności długi, t. j. przyjmować pieniądze, a w miejsce innych obligów dłużnych, wystawiać książeczki oszczędności. Stąd téż poradziłem Towarzystwu kredytowemu w Busku, aby pomimo wykréślenia przez c. k. sąd ustępu ze statutu, w którym mowa była o wydaniu książeczek oszczędności, książeczki takie wydawano, jak to się praktykuje w całéj zresztą Austryi. O ile zaś nadal pozostaną karty dłużne, poradziłem zaprowadzenie formularzy z jukstami i bieżącymi numerami, aby organa kontrolujące każdéj chwili stwierdzić mogły stan rzeczywistych na rachunek Towarzystwa wydanych obligów dłużnych.

Pozycye tego rachunku przeszedłem wszystkie szczegółowo i znalazłem je na podstawie istniejących i wzorowo prowadzonych książek co do centa zgodne. W rachunku tym, którego najniższą pozycyę jest 5 zł., najwyższą 2.950 zł., znalazłem przeważnie pieniądze chrześciańskie, a kwotę 1.027·50, pochodzącą od gminy Busk. Sądzę, że to świadczy o zaufaniu do stowarzyszenia.

Przystępując do rewizyi stanu czynnego sprawdzałem według osobnego szczegółowego inwentarza stan niespłaconych z dniem 12. b. m. pożyczek, udzielonych członkom. Znalazłem 593 pozycyi na sumę 87.420 zł. 34 $^1/_2$ ct., t. j. o 2.937·87 $^1/_2$ mniéj, niż z końcem r. 1880. Stowarzyszenie udziela pożyczek przeważnie na skrypty dłużne i akty notaryalne, wyjątkowo na weksle. Spłaty są jednoterminowe, kwartalne, miesięczne i tygodniowe. Żydzi przeważnie biorą na spłaty tygodniowe — chłopi kwartalne. Należytości i odsetki, pobiérane przez Towarzystwo są dość wysokie i wynoszą bez względu na spłatę ratalną kapitału, przy jednoterminowych pożyczkach 12%, przy spłatach kwartalnych 10%, miesięcznych 9%, a tygodniowych 8%. Prowizya zwłoki wynosi 6%. Na przedstawienie moje obowiązała się Dyrekcya uczynić na najbliższém posiedzeniu Rady Zawiadowczéj wniosek o bardzo znaczne zniżenie téj stopy procentowéj. Z bardzo licznych pozycyi przekonałem się, że spłaty kapitału są wcale regularne. Zaległości znacznych nie znalazłem i z tego wnioskuję, że stan portfelu jest pewny — nie znając jednak klientów stowarzyszenia, nie mogę ocenić, o ile zabezpieczają Towarzystwu zwrot wypożyczonego im kapitału z przynależytościami. Lecz, że nie byłyby obawy uzasadnione, świadczy przedłożony mi wykaz spraw, oddanych do egzekucyi, a obejmujący 49 pozycyi na sumę 7.113·70. Również nie wysokie jest Conto należytości sądowych: 376·63. Na tych tedy oparty podstawach i na bardzo licznych próbach, które przy rewizyi téj pozycyi bilansowéj w księgach głównych i pomocniczych przedsiębrałem, sądzę, że rachunek pożyczek uważać można za rzetelny i pewny.

Pod względem formalnym jedynie zwróciłem uwagę Dyrekcyi, aby skrypty dłużne, nie jak dotąd w zwykłéj szafie, ale w kasie przechowywano i układano wedle numerów księgi obligów (Saldo-Conto).

Nadmieniam jeszcze, że egzekucye prowadzi Dyrekcya, względnie Dyrektor sam, co tłómaczy się brakiem Syndyka w Towarzystwie. Niewłaściwém jednak wydaje mi się, że przyznane i przez strony zapłacone koszta sądowe idą na korzyść Dyrektora.

Również niewłaściwym, jak to jeszcze w roku 1879. podnieśliśmy, jest sposób honorowania członków Dyrekcyi — sposób praktykowany we wielu żydowskich towarzystwach zaliczkowych i jedném chrześciańskiém Towarzystwie (Busk, Tow. zaliczkowe), a polegającym na prowizyi od udzielonych pożyczek. Dyrekcya Tow. kredytowego przyrzekła mi zażądać od Rady stałéj płacy i tantiemy z zysku w miejsce prowizyi od udzielanych pożyczek.

Protokół podawczy, akta, korespondencye, registraturę i protokoły Rady znalazłem w zupełnym porządku, i muszę przyznać, że funkcyonaryusze Towarzystwa sumiennie spełniają swój obowiązek, podnoszę zaś, że książki, prowadzone przez zastępcę kontrolora i buchhaltera są we wzorowym porządku utrzymane i odpowiadają w zupełności wymaganiom sztuki.

We Lwowie, dnia 16. sierpnia 1881.

Dr. Alfred Zgórski.

Ruch stowarzyszeń.

Artykuł nasz „żydowskie stowarzyszenia zaliczkowe“, umieszczony w poprzednim numerze, wywołał kilka reklamacyi. Świadczy to najlepiéj, że był na czasie. Nieprzyjaźnie nie występywaliśmy przeciw tym stowarzyszeniom, a wzywając je do solidarności narodowéj, daliśmy dowód, że im dobrze radzimy i życzymy. Przedewszystkiem Towarzystwo kredytowe „Pomoc“ w Samborze protestuje przeciw wliczeniu go do towarzystw czysto żydowskich i odmówieniu mu czysto polskiego charakteru. To nas cieszy, bo widzimy, że Zarząd tego Towarzystwa podziela nasze zdanie o niektórych niewłaściwościach, w towarzystwach żydowskich praktykowanych. Jednakowoż nie wiemy, czemu Towarzystwo „Pomoc“ wypiéra się charakteru żydowskiego, skoro cały zarząd składa się z Żydów (pp. Jakób Sternstein, Dr. Leon Witz, Dr. Szymon Ehrlich i Meilech Fensterbusch), że zaś do tego Towarzystwa należą i chrześcianie, to, jak w poprzednim numerze podnieśliśmy, praktykuje się we wszystkich towarzystwach żydowskich. Również z przyjemnością podnosimy, że Towarzystwo „Pomoc“ należy do tych niewielu żydowskich towarzystw, które mają polską firmę i polski statut, a jednak w nadesłanéj, jako dowód polskości, książeczce oszczędności, przez to Towarzystwo używanéj, znajdujemy na piérwszém miejscu niemieckie — a dopiéro na drugiém polskie nagłówki! Po co Towarzystwu tych niemieckich nagłówków? W książeczkach kas oszczę-

dności nie ma ich, a przecież Żydzi dość w tych kasach pieniędzy składają. — Kilka innych żydowskich towarzystw (między innemi Credit-Verein Brody) tłómaczą przyczyny, dla których Żydzi osobne zakładają towarzystwa — myśmy to w naszym artykule uwzględnili i nie oświadczyliśmy się przeciw zakładaniu żydowskich towarzystw zaliczkowych, ale przeciw zakładaniu niemieckich, lub półniemieckich instytucyi w naszym kraju przez Żydów, chcących być obywatelami naszego kraju.

Bilanse towarzystw zarobkowych z r. 1880.

Kraków. Towarzystwo kredytowe rękodzielników i przemysłowców, spółka zar. z ogr. por. Rachunek strat i zysków. Straty: proc. zapł. 3.570·15, proc. od reeskontu 1.244·67, proc. z góry pobrane 1.170·67, koszta administracyi 1·091·46, fundusz podat. 172·18, rezerwa podat. 180, koszta prawne 49·74, 25% koszt. organizacyi 64, 10% z inwent i urządz. 32·50, zysk za rok 1880 2·334·26, razem 9·909·63. Zyski: na procentach 9·909·63. Bilans. Stan czynny: gotówka 14.556·96, weksle eskontowane 117.908·67, proc. z góry zapłacony 68·50, koszta organiz. 64, inwentarz i urządz. 293, zapas blank. weksl. ostempl. 87·20, razem 132.978·33. Stan bierny: udziały członków 26.569·93, wkładki na rach. bieżący 79·873·13, fund. rezerw. 1.207·34, reeskont weksli 21.643, procenta na r. 1881. 1.170·67, fund. podat. 180, zysk za r. 1880 2.334·26, razem 132.978·33. Ogólny ruch kas. 1,597.723·34. Liczba członków: 348.

Lisko. Towarzystwo zaliczkowe, stow. zar. z nieogr. poręką. Bilans. Stan czynny: wypoż. kapitały 20.246·8, koszta założ. 30·7, zapas druków 20·—, zaliczki proces. 82·15, gotówka 191·19, razem 20·569·49. Stan bierny: udziały czł. 3.646·53, wkładki na rach. bież. 15.948·83, fund. rezerw. 457·58, procenta pobrane na r. 1881. 30·—, zysk 486·55, razem 20.569·49. Liczba członków 345.

OGŁOSZENIA.

Wydawca
VII. Rocznika stowarzyszeń

uprasza uprzejmie o nadesłanie brakujących jeszcze wykazów ze strony szan. stowarzyszeń, gdyż manuskrypt **Rocznika** już jest gotowy i w tym tygodniu idzie do druku.

Brakuje jeszcze wykazów od następujących towarzystw: Bursztyn, Krościenko, Krynica, Kulików, Lwów, Tow. urzędników, Nowy Targ, Sanok, Tow. urzędników, Tarnopol, Spółka roln., Żółkiew i Żywiec.

Do zamówionych 197 egzemplarzy VII. Rocznika (p. nr. 15.) przybyły następujące zamówienia: Mościska, Towarzystwo zal. na 2 egz.; Milówka, Tow. „Opatrzn." na 2 egz.; Gródek; kasa zaliczkowa na 10 egz.; Jarosław, Tow. zal. na 4. egz.; Sieniawa, Tow. zal. na 1 egz.; Kamionka strum., Tow. kred. m. 1 egz.; Mielec, Tow. zal. na 1 egz.; Złoczów, Tow. zal. na 5 egz.; Kołomyja, Tow. zal. na 1 egz.; Kraków, Tow. zal. na 1 egz.; Kraków, Tow. kred. ręk. na 2 egz.; Toporów, Wny Kokurewicz na 1 egz.; Żółkiew, Tow. kred. na 3 egz.; — razem 231 egz.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Dr. Alfred Zgórski.

Z I. Związkowéj Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.